



**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum diuisio gratiæ per operantem & cooperantem sit
bona.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

2. ad 2. q. 1.
1177. 5.

13. Ad secundum dicendum quod sicut generatio terminatur ad formam, sic regeneratio terminatur ad gratiam, quae est quaedam forma, sed non oportet unum esse in altero: sed debet esse quiddam, omnibus quae ad animam naturaliter pertinent, superadditum, sicut nomen rei supernaturalis importat.

14. Ad tertium dicendum, quod actus quum sit perfectio transiens non potest esse subiectum habitus. Sed potentia, quum sit permanens, potest ei subiacere. Et ideo gratificatio operationum supponit gratificationem potentiae propter defectum permanentiae in operibus: non autem est illa causa, ut gratificatio potentiarum supponat gratificationem essentiae. Sed eis gratificatis totum gratificatur.

QUESTIO TERTIA.

Vtrum diuisio gratiae per operantem & cooperantem sit bona.

Tho. 1. 2. q. 11. ar. 2.

AD tertium sic proceditur. Et videtur quod diuisio gratiae per operantem & cooperantem non sit bona, quia omne cooperans videtur esse agens secundarium, & non principale, sed Deus nunquam est agens secundarium, ergo nunquam cooperatur nobis per gratiam. Et ita nulla gratia videtur esse cooperans.

1. IN contrarium est, quod dicit Aug. in lib. de gratia & libe. arbitrio. Deus cooperando in nobis perficit quod operando incipit, quia ipse ut velimus operatur incipiens qui voluntatibus cooperatur perficiens. Sed operationes quibus Deus monet nos ad bonum pertinent ad gratiam: ergo gratia conuenienter diuiditur per operantem & cooperantem.

2. **RESPONSIO.** Diuisio gratiae per operantem & cooperantem non est diuisio in diuersa per essentiam, sed est diuisio eiusdem per diuersa officia. Haec autem diuisio dupliciter accipitur secundum duplicem opinionem de gratia. Gratia enim secundum unam opinionem non est aliud quam diuinum beneplacitum, secundum aliam vero est quoddam habituale donum.

3. Secundum primam opinionem sumitur praedicta diuisio gratiae per hunc modum: operari enim vel esse operantem attribuitur agenti & non passio, mouenti & non mobili: vbi igitur voluntas videtur mota & non mouens, solus autem Deus videtur mouens, operari Deo attribuitur, non voluntati: vbi autem voluntas non solum mouetur sed mouet, operatio non solum attribuitur Deo, sed voluntati. nunc est ita quod quantum ad actum interiore voluntatis, qui est velle praecipue cum voluntas incipit bonum velle, quae prius malum volebat, voluntas se habet ut mota, Deus autem ut mouens. Et ideo secundum quod Deus mouet humanam voluntatem ad hunc actum, quum hoc sit ex eius beneplacito, ipsum beneplacitum diuinum dicitur gratia operans, quantum autem ad actus exteriores qui subiacent imperio voluntatis voluntas non se habet solum ut mota, sed etiam ut mouens. Et ideo quo ad hos actus operatio attribuitur voluntati. Et quia ad hunc actum Deus nos adiuuat & interius confirmando voluntatem, ut ad actum perueniat, & exterius facultatem operandi praebendo, ideo respectu huius actus dicitur beneplacitum diuinum gratia cooperans. Vnde Aug. post praemissa verba subdit (ut autem velimus operari. Quum autem volumus ut perficiamus nobis cooperatur.) Sic igitur si gratia accipitur pro gratuita Dei motione qua mouet nos ad bonum meritorium, conuenienter gratia diuiditur in operantem & cooperantem.

4. Si vero gratia sit habituale bonum (ut dicit alia opinio) sic sumitur praedicta diuisio secundum duplicem effectum gratiae, quorum primus est dare esse gratiae. Secundus est perficere ad opus meritorium. Gratia in quantum animam Deo gratam facit dicitur operans, in quantum vero est principium operis meritorii quod etiam ex libero arbitrio procedit dicitur cooperans.

5. Ad argumentum in oppositum dicendum quod cooperari non solum est secundum agentis, sed cuiuscumque adiuuantis, quod potest Deo competere.

Sententia huius distinctionis, xxvii.
in generali & speciali.

SI vero quaeritur quomodo ipsa gratia. Superius determinauit Magister de gratia quantum ad sui potestatem in libero arbitrio, distinguens eam in operantem & cooperantem. Hic mouet quandam questionem circa eam, quantum ad suum genus, ostendens ad quod genus reducatur vtrum scilicet sit actus, vel habitus, siue qualitas mentis, & quomodo per eam meremur, ponens eadem questionem de gratia & virtute, vel quia est eadem ratio de vtroque, vel forte quia ipse fuit illius opinionis, quod gratia idem esset quod virtus. Et diuiditur in duas. Primo mouet dubitationem, & ponit dubitationis materiam. Secundo dubitationem soluit ibi, hic videndum est quid sit virtus, vbi secundum quosdam incipit. 27. distinctio. Secunda diuiditur in duas. Primo soluit questionem secundum unam opinionem, secundum, secundum aliam. Secunda ibi, alii vero dicunt virtutes. Prima diuiditur in duas. Primo ponit quod virtus sine gratia non est. Secundo hoc supposito ostendit quomodo per gratiam dicitur aliquis mereri. Secunda ibi, quum ergo ex gratia. Prima diuiditur in tres. Primo ponit quod virtutem solus Deus operatur in nobis. Secundo ostendit, quod quilibet actus in nobis est ex libero arbitrio. Tertio ex his concludit quod virtus non est actus. Secunda ibi, si igitur gratia. Tertia ibi, praeterea quidam. Illa pars in qua ostendit quod per gratiam aliquis meretur, diuiditur in duas. Primo ostendit intentum. Secundo ex omnibus dictis colligit solutionem dubitationis. Secunda ibi, ex praemis aliqatenus. Illa pars in qua soluit secundum opinionem aliorum ibi, alii vero, diuiditur in tres. Primo ponit opinionem. Secundo opinionis probationem. Tertio responsum probationis. Secunda ibi, quod autem virtutes siue motus. Tertia ibi, quibus alii respondent. Et haec est diuisio & sententia lectionis in generali.

1. IN speciali sic procedit. Et proponit primo, quomodo per gratiam homo meretur. Et quaerit etiam, an gratia sit virtus an no. Si sit virtus, vtrum sit habitus an qualitas mentis, & proponit eadem questionem de virtute: ponit etiam quandam distinctionem de bonis, quia sunt quaedam bona magna, ut virtutes, quaedam bona minima, ut bona exteriora & corporalia, quaedam media, ut potentiae animae, & magnis bonis nemo male vitetur, mediis autem & minimis bene & male vti possumus. Dicit etiam quod liberum arbitrium in mediis bonis est. Inducit autem ad hoc auctoritates Augustini. Ex quibus contrarietatem colligit, quia primo ponit quaedam verba Augustini, in quibus dicitur quod opus virtutis est bonus vtius liberi arbitrii. Secundo ponuntur quaedam verba eiusdem, in quibus dicitur bonum vsum liberi arbitrii esse virtutem: quae duo contrariantur, quia opus virtutis non est virtus. Si ergo opus liberi arbitrii est virtus, non est opus virtutis, cuius oppositum dixerat. Postea soluit, ostendens quod virtus non est actus, & intendit talem rationem, causa virtutis in nobis Deus est, & non nos, sed cuiuslibet actus nostri nos causa sumus: ergo virtus non est actus, & per consequens gratia non est actus. Cum gratia sit virtus vel aliquid simile virtuti. Probat autem quod virtutis causa in nobis sit Deus. Primo de virtute in communi, per eius distinctionem quam Aug. ponit, quod virtus est bona qualitas mentis, quae nullus male vitetur, quam Deus in nobis operatur. Secundo probat specialiter de virtute iustitiae per Auctoritates Aug. qui dicit quod virtutem iustitiae non facit in homine, nisi Deus. Tertio probat specialiter de virtute fidei, quam gratiam dicit nominari per Apostolum. Postea dicit quod omnes motus, & omnes effectus sunt in libero arbitrio: bonus quidem ex gratia & libero arbitrio, malus vero ex libero arbitrio. Tertio ad hoc inducit auctoritates Augustini. Postea concludit ex dictis, quod virtus non est motus vel affectio animi, sed qualitas animam informans, vbi etiam subdit quod non incongrue gratia virtus nominatur. Postea dicit quod quantum nullum meritorium sit in homine, nisi per liberum arbitrium: principium tamen merendi est ipsa gratia qua sanatur & adiuuatur hominis voluntas ut sit bona: quae etiam gratia non est meritum hominis, sed Dei donum ex qua & libero arbitrio in anima procedit bonus actus vel motus mentis quod est ipsum bonum meritum hominis, ex quo concludit quod ex actibus virtutum boni sumus & iuste viuimus, & ex gratia quae non est meritum, sed ex ea est meritum.